

Seeing the Hidden

1

(הגס הב') שקצף בגתן ותרש שהיו שומרי

הסף, ולמשמרת זה בותרים אנשים נבחנים לאוהבי המלך, וה' סבב שיקצפו על לא דבר, כי אחר שהיו סריסים מה להם לקנאות בגדולת מרדכי. (א) גוף המעשה מה שבקשו לשלוח יד במלך גדול כזה, כי אם יקרה ששרים יעיו למרוד במלכם הוא בחושבם להמליך איש מביניהם, ולא שיעשו זאת שני סריסים אשר יודעים כי בנפשם הוא:

2

[קנג] קצף בגתן ותרש... ויודע הדבר

למרדכי, א"ר לוי למה קצף בגתן

ותרש, אלא כשנכנסה אסתר למלכות אמרה לאחשוורוש למה אין אתה עושה כשם שהיו המלכים הראשונים עושים שהיו מושיבין אדם צדיק יהודי יושב בשער המלך וכו' אמרה לו יש כאן אדם צדיק וכשר ושמו מרדכי היהודי. בגתן ותרש היו יושבין בשער, כיון שהעבירן המלך והושיב את מרדכי שם קצפו, שנאמר קצף בגתן ותרש, מה עשו, אמרו הואיל והעבירנו המלך ממקומינו נלך ונהרוג את המלך בצנעה, ויהיו הכל אומרים כשהיו בגתן ותרש משמירין את המלך היו משמירין אותו יפה, עכשיו שהושיב שם יהודי נהרג, והיו עומדין ומשיחין, ולא היו יודעין שמרדכי מיושבי לשכת הגזית היה, והיה יודע בשבעים לשון, ושמע אותם שהיו אומרים נטמין נחש בקיתון המלך, ויעמוד וישתה וימות, ושמע מרדכי הדבר, שנאמר ויודע הדבר למרדכי ויגד לאסתר המלכה, ויש אומרים ברוח הקודש נאמר לו, ויש אומרים שנכנס בלילה ולא ידעו בו השוערים, ולא הכלים ולא הזיקו אדם, שנאמר (ישעיה מה, ב) אני לפניך אלך והדורים אישר ודלתות נחושת אשבר וגו', לפיכך ויגד לאסתר המלכה.

(פנים אחרים נו"ב פ"ב)

3

[קנד] קצף בגתן ותרש... ויודע הדבר למרדכי, הקצף למה, על שראו

שאסתר מצאה חן בעיניו וקצפו על אודות המעשה הזה, כי היה להם קרובות בנות משפחתם, אשר נתקבצו בפלטיין ולא מצאו חן, ולא דיי זה, אלא עוד היה מקבץ בתולות שנית, אמרו הסריסים למרדכי הראית כי כמה בתולות טובות מבנות משפחתם נלקחו לבית המלך ולא בחר כי אם באסתר, אנחנו נהרוג אותו בסם, והם לא ידעו כי מרדכי קרוב לאסתר, ויגד לאסתר ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי, כדי שיכתב בספר הזכרונות בשם מרדכי.

(לקח טוב)

4

[כב] ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה,

אמרו חכמים מרדכי היה משבטו של בנימין, והוא אומר (דברים לג, יב) לבנימין אמר ידיד ה' ישכון לבטח עליו, הרי שהיתה השכינה שרויה אצלו, אמר מרדכי אני איני יכול להחניף לרשע, שאני טעון סגנום (נס ודגל) של מלך, ואפשר לי להשתחוות לו, אלא שלא ייזל השכינה השרויה אצלי על כתפיי, לכך נאמר ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה.

(מדרש פנים אחרים נו"ב מא.)

5

[ח] גדל המלך אחשוורוש את המן, ר'

פנחס אמר שני עשירים עמדו בעולם, אחד לישראל ואחד לעובדי כוכבים, ולא עמד להם ממונם אלא לרעתם, קרח בישראל שמצא אוצרות של כסף וזהב שהטמין יוסף, והמן בעובדי כוכבים לקח אוצרות מלכי יהודה, וכיון שראה המלך את עושרו ועשרת בניו לפניו שרים, עמד וגדלו ורוממו, הה"ד אחר הדברים האלה גדל המלך אחשוורוש את המן בן המדתא האגגי וינשאהו.

(אסתר רבה פ"ז-ה)

אבן עזרא

6

(ז) כי הגיד להם אשר הוא יהודי. כי הוא אסור לו. והנ' יש לשאול למה הכנים מרדכי עצמו בסכנה גם הכנים כל ישראל היה ראוי שידבר לאסתר ותסירנו משער המלך ולא יכעיס את המן אחר שרא' שהשע' משחקת לו. והתשוב' כי לא יוכל לסיר משער המלך כי אם יסיר בלא מצות המלך דמו בראשו:

7

[יט] כרעים ומשתחווים להמן... ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה, וצוה המלך להיות כל העם כורעים ומשתחווים להמן, ומה עשה המן, עשה לו דמות מרוקם על בגדיו, וכל מי שהיה משתחוה להמן היה משתחוה לתועבה שעשה לו, וראה מרדכי ולא קיבל עליו להיות כורע ומשתחוה לשיקוצו, שנאמר ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה, ונתמלא המן עליו חמה, ואמר היהודים הללו היו שונאים אבותי מעולם, ועכשיו אני אומר למלך שיאבד אותם לעולם ועד רכו'.

(פרקי דרבי אליעזר פ"ג)

8

[פ] ועשרת אלפים ככר כסף אשקול... להביא אל גנזי המלך,

א"ל אם רצונך כסף מן הגרוטאות (כלים וחפצים ישנים או שכורים) שבביתי, אני מביא ושוקל על ידי האומנים, והם טובעים במטבע על שמך להביא אל גנזי המלך, א"ל אחשורוש הואיל ואתה מבקש לקחתם ממני, אם אותם היהודים שהם משכימים ואומרים (דברים ו, ד) ה' אלקינו ה' אחד, איני מוכרן לך, שהם פקדון בידי, ומתיירא אני שלא יעשה לי כשם שעשה לפרעה ולסיחון ולעוג ולשלשים ואחד מלכים ולסיסרא וליבין ולסנחריב, זכור אני מה שעשה לנבוכדנצר שהחריב את ביתו, שנתענה עם כל חיה ועם כל בהמה, וכן לבלשצר, ועליהם הכתוב אומר (איוב יב, יג) משיגא לגוים ויאבדם, אף אני קשה לי, א"ל המן אמת הן כל הדברים שאמרת, שהיו בזמן שהקב"ה רצוי להם, אבל עכשיו שנחרכ ביתו ומקדשו הוא כעוס עליהם, א"ל אני סוכם לך חשבון ס' ריבוא, כשיצאו ממצרים נתנו ס' ריבוא בקע לגלגלת, והרי עולה מבקע לגלגלת עשרת אלפים ככר כסף, ובשביל שהם שוקלין להקב"ה אני שוקל לך, לכך נאמר ועשרת אלפים ככר כסף.

(מדרש פנים אחרים נ"ב)

9

[לב] ויגידו להמן לראות היעמדו דברי מרדכי, מי הגיד לו, אמרו למרדכי למה לא תשתחוה להמן, אמר להן ספר של כפר קרצום הוא והיאך אשתחוה לו, מיד ויגידו להמן לראות היעמדו דברי מרדכי, אמר להם מרדכי פעם אחת פרשתי אני והוא בספינה בים ולא נשאר עמו מזון, ונתתי לו ממזוני ונמכר לי לעבד והיאך אשתחוה לעבדי.

ביאור הגר"א

10

אמר פור לידע שמשום כך נקרא פורים, על שם הפור, אבל אין אנו יודעים מה זה הוא הפור, לכן אמר: **הוא הגורל**, וקראו פורים על שם הפור, לפי שזה הוא עיקר הנס, שהוא הפיל פור – גורל לפי המזלות, באיזה יום יוכל לנצח אותם, ונפל על י"ג אדר, אלא שהקב"ה הפך את המזלות ומשדר את המערכות, וזה שאומרים (בברכת 'אשר הגיא' שלאחר קריאת המגילה): כי הפור נהפך לפורים,

11

[צ] **בחדש הראשון בשלשה עשר יום בו, אוי לו להמן שעונותיו מסכסכין אותו, שבו ביום שישראל שוחטין את הפסח בירושלים, בו ביום גזר עליהם שיהרגו.**

(מדרש פנים אחרים נ"ב)

ביאור הגר"א

12

הנשמה, ונגד הרוח, שהוא בלב, כמו שנאמר (משלי כג טו): ישמח לבי, נתן לנו שמחה (להלן ט כב), ונגד הגוף – משתה (שם), שיהא הגוף נהנה ממנו, ונגד שללם לבו – מתנות לאביונים (שם), שיהא עכשיו ממן אפילו לעניים.

ולאבד כו' ושללם לבו. פירוש, שיש באדם ארבעה דברים, נפש, רוח, נשמה וגוף, ונפש וגוף הוא אחד, כמו שאמרו בזהר (הקדמת תקוני זוהר טו א) שנפש שותפא דגוף. והרביעי הוא הקנין. וזה ידוע שהנשמה היא עיקרית למצותיה, וזה שהמן רצה לעקור הכל, זהו להשמיד – אלו המצות שהם נגד הנשמה, **להרוג** – הוא הרוח הרוחני, **לאבד** – אפילו הגוף הגופני מן העולם, שלא ישאר שם ישראל, **ושללם לבו** – הוא הקנין, שהיו לבו ולא יהיו במקום אחד, שלא ישאר שמם בעולם. וכנגדו ניתן לנו ביום הפורים ארבעה דברים שהן: קריאת המגילה, שנתוסף עוד מצוה יתירה, הוא נגד מה שרצה לאבד

